

Delft University of Technology

Netwerkracht

Meijers, Evert; Hoogerbrugge, Marloes

Publication date

2016

Document Version

Final published version

Published in

Midsize NL

Citation (APA)

Meijers, E., & Hoogerbrugge, M. (2016). Netwerkracht. In J. Lekkerkerker, J. Niemans, J. Janssen, & S. van de Berg (Eds.), *Midsize NL* (pp. 106-107)

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable). Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights. We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Samen kunnen steden in een regionaal netwerk de massa genereren die nodig is om te kunnen profiteren van agglomeratievoordelen.

Netwerkkracht

Door Evert Meijers en
Marloes Hoogerbrugge

Het spreekwoord zegt het al: 'Beter een goede buur dan een verre vriend'. Laat Nederlandse steden nu veel buurstedes hebben. Het is echter de vraag in hoeverre steden van elkaars nabijheid weten te profiteren. Uit onderzoek blijkt dat de polycentrische stedelijke structuur van Nederland volop mogelijkheden biedt voor netwerkkracht: het ontlenen van kracht uit het stedelijke netwerk. Het benutten van de netwerkkracht kan de sleutel zijn tot regionale economische groei.

Dit is één van de conclusies van het Kennis voor Krachtige Steden onderzoek naar de concurrentiepositie van steden en stedelijke regio's onder leiding van Frank van Oort (Erasmus Universiteit Rotterdam) en Evert Meijers (Technische Universiteit Delft).¹ Om internationaal en nationaal een rol van betekenis te kunnen spelen hebben steden massa nodig om gespecialiseerde economische sectoren en stedelijke functies en diensten aan te kunnen trekken en/of vast te kunnen houden. De voordelen die steden ondervinden van stedelijke massa worden agglomeratievoordelen genoemd. Het ontbreekt veel kleine en middelgrote steden in Nederland aan stedelijke massa, maar samen kunnen de steden in een regionaal netwerk wel de massa genereren die nodig is om te kunnen profiteren van agglomeratievoordelen. Nabijgelegen steden kunnen op het regionale schaalniveau draagvlak en stedelijke functies en diensten van elkaar lenen.

Netwerkkracht

Voor veel kleine en middelgrote steden kunnen regionale netwerken belangrijke voordelen met zich meebrengen. De steden kunnen namelijk hun beperkte omvang compenseren door in te zetten op netwerkkracht: het ontlenen van kracht uit het regionale netwerk. In het onderzoek wordt het bevorderen van

netwerkkracht als een belangrijke beleidsdoelstelling bestempeld. Steden kunnen echter op het eerste gezicht ook nadelen ondervinden van hun buurstedes. Kleinere steden kunnen 'in de schaduw' van een grotere of middelgrote stad komen te liggen wanneer ze hier sterker mee geïntegreerd raken. Vaak leidt dit tot een verlies van stedelijke functies, al staat hier dan weer een verbeterde toegang tot een hoger niveau aan stedelijke functies tegenover. Het maakt ze aantrekkelijker en qua bevolkingsomvang groeiende woonsteden. Steden profiteren op deze wijze op verschillende manieren en in verschillende maten van netwerkkracht.

Stedelijke functies

In hoeverre buurstedes stedelijke functies van elkaar kunnen lenen is sterk afhankelijk van de grootte van de steden. In Nederland komt het vaak voor dat de buurstedes min of meer even groot zijn. Qua grootte vergelijkbare steden hebben echter vaak ook een vergelijkbaar aanbod van stedelijke functies; ze dupliceren vaak dezelfde voorzieningen. Bij wijze van spreken: iedere stad een V&D maar nergens een Bijenkorf. Dit roept de vraag op wat de steden elkaar eigenlijk te bieden hebben. In het onderzoek is gekeken naar de aanwezigheid van stedelijke functies in gemeenten op het gebied van cultuur, sport, horeca, onderwijs, winkels en zorg. Bij de laatste twee categorieën is er meer specifiek gekeken naar gespecialiseerde functies, zoals bijvoorbeeld bouwmarkten of ziekenhuizen. In principe beschikken de meeste steden namelijk wel over de basisvoorzieningen, zoals een supermarkt of een huisarts. Als een stad meer stedelijke functies heeft dan dat je op basis van het aantal inwoners zou verwachten, dan kan er sprake zijn van *borrowed size*. De stad leent het draagvlak voor deze functies bij de omliggende steden. Voor veel steden met een regionale centrumfunctie is dit het geval. Denk bijvoorbeeld maar aan Alkmaar, Drachten en Zwolle.

Competitief of complementair

Door het aanbod van stedelijke functies op elkaar af te stemmen kunnen steden zich complementair aan elkaar ontwikkelen. Hierbij is het belangrijk dat steden binnen dezelfde regio elkaar niet langer als concurrenten te zien. Ze moeten werken aan een onderscheidend aanbod van stedelijke functies en elkaar (sterker) gaan complementeren door zich te specialiseren in verschillende sectoren, producten of diensten waarbij zij uit moeten gaan van hun eigen kracht. Beleidsconcurrentie tussen buurstedes leidt vooral tot kopieergedrag en dit komt de gewenste complementariteit vaak niet ten goede.

Interacties

Buurstedes kunnen alleen van elkaar profiteren als er interacties tussen de steden mogelijk zijn. Uit het onderzoek blijkt dat beleid dat interacties tussen steden bevordert, zal leiden tot meer netwerkkracht. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen drie vormen van integratie: functionele, culturele en institutionele integratie. Functionele integratie heeft een bijzonder sterk effect op het economische presteren van de regio. Het gaat hierbij niet alleen om het bevorderen van bereikbaarheid over de weg, maar ook om een goed regionaal openbaar vervoersstelsel. Institutionele fragmentatie heeft daarnaast geen belemmering te zijn voor een grote mate van netwerkkracht, omdat deze fragmentatie door middel van bestuurlijke samenwerking en afstemming overkomen kan worden. ●

1. Begin 2015 verscheen naar aanleiding van dit onderzoek de Platform3-publicatie "De concurrentiepositie van Nederlandse steden. Van agglomeratiekracht naar netwerkkracht".

Evert Meijers

Evert Meijers is Universitair Hoofddocent bij de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft. Hij leidt het onderzoeksthema 'Urban Systems en Dynamics'.

Marloes Hoogerbrugge

Marloes Hoogerbrugge is projectleider bij Platform3. Hier werkt zij aan verschillende stedelijke en regionale projecten en onderzoeken op het snijvlak van ruimte en economie.